
Kinh tế vực thẳm

Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng

Kinh tế Hoa Kỳ đã chính thức rơi vào đáy cùng của vực thẳm với những dữ kiện kinh tế mới nhất.

Thứ năm 30 tháng 7 vừa qua, bộ Thương Mại cho biết mức tổng sản lượng quốc gia, gross domestic products, viết tắt GDP, của Hoa Kỳ trong tam cá nguyệt thứ nhì của năm 2020, đã mất đi 9.5%. Nếu tính cho cả năm, mức thụt lùi này của GDP là 32.9%, chưa bao giờ nhiều như vậy, kể từ khi có sổ sách thu thập dữ kiện kinh tế để so sánh.

Mức GDP suy giảm này gấp đôi hồi Đại Suy Thoái năm 2008, nhưng khi đó, GDP đi xuống kéo dài trong hai năm, trong khi lần này vì coronavirus, chỉ cần 3 tháng là GDP đã rớt kinh hoàng, kỷ lục ngay! Lý do chính là sau khi tàn phá vùng phía Bắc như New York, New Jersey, dịch Covid đã giảm đi tại đây nhưng vì sự mở cửa kinh tế quá nhanh và ngu xuẩn của các tiểu bang miền Nam theo Trump, bệnh dịch hoành hành trở lại. Và kinh tế theo đó rớt xuống thảm hại!

Tuần lễ vừa qua, bộ Lao Động cho biết số người thất nghiệp khai báo để hưởng trợ cấp thất nghiệp là 1.4 triệu người. Như thế, đây là tuần lễ thứ 19 liên nhau có hơn một triệu người bị mất việc, chưa bao giờ xảy ra trong lịch sử Hoa Kỳ. Ngoài con số 1.4 triệu người bị thất nghiệp này, còn có thêm 830,000

người làm nghề tự do cũng khai báo để hưởng tiền trợ cấp theo luật lệ mới của Quốc Hội gọi là Pandemic Unemployment Assistance program. Như vậy tuần lễ qua, có gần 2 triệu rưỡi người đã mất việc và ăn tiền trợ cấp, con số kỷ lục!

Như vậy, tổng số người bị thất nghiệp hiện nay đang sống bằng tiền trợ cấp của chính phủ đã lên đến 30 triệu người. Tổng số người có công việc tại Hoa Kỳ khoảng 150 triệu người. Điều này có nghĩa cứ 5 người, có 1 người bị thất nghiệp và đang ăn tiền trợ cấp của chính phủ để sinh sống. Mức thất nghiệp này như thể nặng ngang với thời Đại Khủng Hoảng thập niên 30's. Và xã hội không đi vào loạn lạc hay kinh hoàng như thời đó, chỉ vì tiền của chính phủ tung ra để nuôi sống những người dân bị mất việc này.

Yếu tố quan trọng nhất hiện nay để giữ vững nền kinh tế là chính sách của Ngân Hàng Trung Ương Federal Reserve Bank. Học hỏi được những kinh nghiệm từ thời Đại Khủng Hoảng thập niên 30's, khi chính sách sai lầm là bóp chặt về tiền tệ và để cho các ngân hàng trên toàn quốc bị phá sản làm Đại Khủng Hoảng nặng hơn và kéo dài hơn. Bài học là khi bị kinh tế khủng hoảng như thế, Ngân Hàng Trung Ương Federal Reserve phải thả lỏng, tung tiền ra tối đa, không sợ lạm phát in tiền như nước để cứu vãn kinh tế.

Thời Đại Suy Thoái năm 2006, Ben Bernanke, chủ tịch Federal Reserve Bank lúc đó, đã áp dụng bài học và cho tung

tiền bằng hình thức gọi là quantitative easing, mua lại công khố phiếu Treasury bonds để thả tiền vào thị trường hàng vài trăm tỷ Mỹ Kim mỗi lần. Tất cả là 3 lần làm quantitative easing, Bernanke đã cứu được kinh tế Hoa Kỳ lúc đó và làm kinh tế phát triển, kéo dài 18 năm từ đó đến nay.

Năm 2020 với kinh tế rơi vào vực thẳm vì coronavirus và sai lầm và ngu xuẩn của Trump coi thường và chối bỏ tầm nguy hại của dịch bệnh. Federal Reserve Bank với Jerome Powell làm chủ tịch đã áp dụng kinh nghiệm của Bernanke và còn đi xa và mạnh tay hơn nữa.. Lúc trước, Bernanke giới hạn số tiền mua Treasury bonds, mỗi lần vài trăm tỷ Mỹ Kim. Nhưng với mức rớt kinh hoàng của kinh tế và mọi sự đóng cửa, tê liệt hoàn toàn, chủ tịch Jerome Powell đã tuyên bố Federal Reserve sẽ tung tiền ra vô giới hạn và kéo dài cho đến khi nào kinh tế ổn định, không bị ràng buộc bởi số tiền phải tung ra bao nhiêu hay kéo dài bao lâu.

Hơn nữa, Federal Reserve Bank không phải chỉ mua Treasury bonds, nhưng còn mua trái phiếu của các công ty. Có nghĩa không để cho các công ty phải vỡ nợ vì thiếu tiền vốn để làm ăn. Công ty lớn đã đành, ngay cả các công ty nhỏ, thường khó bán ra trái phiếu của công ty vì không được tin tưởng là công ty có thể trả vốn lẫn lời, gọi là junk bonds, có tiền lời rất cao để dụ thị trường trái phiếu.

Ngay cả các junk bonds này, có giá trị thấp, cũng được Federal

Reserve Bank mua nốt! Có nghĩa Ngân Hàng Trung Ương sợ các công ty bậc trung hay loại nhỏ, bấp bênh dễ phá sản sẽ làm thất nghiệp tăng hơn và kinh tế theo dây chuyền đi xuống nặng hơn, nên tung tiền mua junk bonds để các công ty này có vốn tiếp tục hoạt động. Cũng thế, Federal Reserve Bank tung tiền mua các trái phiếu của tiểu bang, thành phố, quận, gọi là municipal bonds, để giúp các chính quyền địa phương có tiền đỡ phải sa thải công chức, nhân viên cứu hỏa, cảnh sát, đồ rác.v.v.. làm thất nghiệp nặng hơn.

Federal Reserve Bank cũng yểm trợ hệ thống ngân hàng tối đa, đã can thiệp vào việc mua bán trên thị trường các giấy tín dụng của ngân hàng gọi là repo papers, khi hệ thống này bị lâm vào tình trạng đông lạnh, có thể lan rộng làm nguy hiểm cho tín dụng khắp nơi, Federal Reserve cũng tung tiền tối đa để giải cứu, nhất quyết giữ cho kinh tế và tín dụng chạy đều. Những điều này ít được công bố và ít ai nói đến nhưng tầm quan trọng rất cao. Federal Reserve Bank đã phải hứa hẹn là sẽ tung vào thị trường repo papers này mỗi tuần một trillion Mỹ Kim nếu cần. Lúc đó thị trường này mới yên ổn và chạy đều trở lại.

Điều này cho thấy sức mạnh của Federal Reserve Bank để giúp cho nền kinh tế và tín dụng không bị đông lạnh và tiếp tục chạy đều. Hiện nay mỗi tháng Federal Reserve Bank mua vào 80 tỷ Treasury bonds và 40 tỷ trái phiếu nhà cửa gọi là mortgage-backed securities.

Thời gian mua vào công khố phiếu và trái phiếu nhà cửa này không có giới hạn, có nghĩa mua hoài đến khi yên mới thôi! Như thế, Federal Reserve Bank đã in tiền ra khi mua các công khố phiếu và trái phiếu của các công ty, cũng như trái phiếu nhà cửa hay của municipalities.

Chỉ trong vài tháng nay, số sách kế toán của Federal Reserve Bank gọi là balance sheet đã lên đến 7 trillions Mỹ Kim. Hồi tháng 3, 2020, balance sheet của Federal Reserve là 4 trillion. Như vậy chỉ mới vài tháng nay, Federal Reserve đã tung ra 3 trillions Mỹ Kim để ổn định thị trường. Và từ nay đến cuối năm, ước tính là Federal Reserve sẽ có balance sheet là 10 trillions Mỹ Kim, có nghĩa tiếp tục in tiền ra tối đa, chưa biết bao giờ mới ngừng!

Thực sự mức độ kinh hoàng của nền kinh tế Hoa Kỳ sụp đổ đã lên đến quá mức. Và những can thiệp của Ngân Hàng Trung Ương bằng cách in tiền bơm vào 3 trillions trong mấy tháng nay cũng chưa đủ! Như chính chủ tịch Jerome Powell khi ra điều trần trước Quốc Hội đã tuyên bố là cần chính quyền tăng gia kích thích kinh tế gọi là fiscal stimulus. Lý do chính là kinh tế tê liệt, người dân không có tiền và sợ hãi không dám tiêu tiền, kinh tế cứ như thế sẽ rơi vào vòng lẩn quẩn xấu, tiếp tục rơi vào vực thẳm không ngóc đầu lên được.

Cách thức nhanh nhất và mạnh nhất để cứu chữa là rải tiền ra cho dân chúng có tiền mà tiêu. Đây là phương cách mà cựu

chủ tịch Federal Reserve trước kia là Ben Bernanke đã phổ biến là dùng trực thăng thả tiền từ trên trời rơi xuống cho dân chúng lượm lên mà đem tiêu xài, gọi là Helicopter Ben! Lý do là kinh tế Hoa Kỳ có 2/3 tổng số GDP là do tiêu thụ consumer spending. Có nghĩa nếu dân chúng sợ hãi cho tương lai, thắt chặt hầu bao không dám chi tiêu, mọi thứ sẽ ngưng trệ hết và kinh tế không ngóc đầu lên được. Cần phải cho tiền phát không để dân chúng tiêu xài mới kích thích kinh tế lại được! Đây là nguyên nhân Quốc Hội đã ra luật gọi là CARES Act tiêu ra 3 trillions, giúp cho người thất nghiệp được thêm 600 Mỹ Kim mỗi tuần cộng thêm với tiền trợ cấp thất nghiệp của tiểu bang. Cũng như chương trình PPP, paycheck protection program, để giúp tiền cho các công ty nhỏ để giữ nhân công không sa thải. Nhờ vào đạo luật này cũng như phát không cho mỗi đầu người 1200 Mỹ Kim và nhất là người thất nghiệp được tiền 600 mỗi tuần, còn nhiều hơn cả khi đi làm. Nên kinh tế mấy tháng nay mới tương đối tạm ổn, không bị nặng thêm.

Nhưng đạo luật nói trên chỉ giúp đến cuối tháng 7 sẽ chấm dứt. Với dịch bệnh chưa đỡ lại còn nặng hơn ở nhiều tiểu bang, Quốc Hội sẽ còn phải chi tiêu nhiều hơn nữa, Hạ Viện đòi chi thêm 3 trillions. Nhưng Thượng Viện do Cộng Hòa chiếm đa số, chỉ chịu chi thêm 1 trillions và đòi giới hạn tiền cho thêm người thất nghiệp chỉ 200 Mỹ Kim mỗi tuần và chỉ đến 70% số lương cũ. Hiện nay còn bẽ tắc chưa giải quyết được. Nhưng đứng

trước mức gia tăng của dịch bệnh Covid, nhiều phần Thượng Viện sẽ phải gửi hàng và cho giúp thêm, không được 3 trillions như Hạ Viện đòi, cũng phải cỡ 2 trillions để giúp người thất nghiệp!

Như vậy để cứu chữa kinh tế đang rơi vào vực thẳm, Federal Reserve Bank đã bơm tiền vào hệ thống tín dụng là 3 trillions, đến cuối năm có thể sẽ có balance sheet là 10 trillions. Quốc Hội đã chi ra 3 trillions khác và sẽ phải chi thêm 2 hay 3 trillions trong những ngày sắp đến. Nếu chưa yên được, từ đây đến cuối năm có thể sẽ lại phải chi ra 3 hay 4 trillions nữa!

Câu hỏi được đặt ra là với cả hàng 10 - 15 trillions tung ra như thế, hậu quả sẽ như thế nào với lạm phát và giá trị của tiền Mỹ Kim trên toàn cầu. Lạm phát hiện nay gần như không đáng kể, dưới 2 % vì kinh tế toàn cầu quá yếu. Mức lãi suất hiện nay xuống thấp kỷ lục. Như treasury bond 10 năm chỉ có tiền lãi 0.55%, treasury bond 30 năm chỉ có mức quá thấp là 1.25%. Như thế hiện nay đe dọa về giảm phát deflation còn nhiều hơn lạm phát inflation. Và Hoa Kỳ có thể bơm tiền hết trillion này đến trillion khác mà không sợ nạn lạm phát!

Nhưng giá trị tiền Mỹ Kim hiện nay đã xuống khá nhiều. Vì các quốc gia khác cho rằng với Federal Reserve và chính phủ Hoa Kỳ bơm tiền ra quá nhiều như thế, tiền Mỹ Kim mất đi giá trị và trong tương lai có thể vai trò của tiền Mỹ Kim là reserve currency, có nghĩa được toàn cầu xài đến, sẽ không còn đứng vững nữa. Đây là lý do tại sao

giá vàng hiện nay đã lên vùn vụt tới mức 2000 Mỹ Kim một ounce. Chỉ vì ai cũng cho là tiền Mỹ Kim bây giờ vô giá trị khi Federal Reserve in tiền ra như giấy lộn như thế!

Việc Federal Reserve và Hạ Viện do Dân Chủ kiểm soát đòi in tiền vô tội vạ và phát không cho dân xài để cứu vãn kinh tế, thực ra hiện nay rất phù hợp với trường phái lý thuyết kinh tế mới gọi là Modern Monetary Theory. Lý thuyết này cho rằng quốc gia nào in tiền riêng của mình và được chấp nhận giá trị như Hoa Kỳ, Nhật, Âu Châu có thể muốn in tiền bao nhiêu thì in để tiêu dùng và giải quyết nạn thất nghiệp, cũng như dùng tiền cho không người dân về y tế, học đại học hay cho năng lượng xanh green energy. Lý thuyết này cho rằng in tiền như thế không gây ra lạm phát và nếu có xảy ra, có thể đánh thuế cao hơn để giải quyết. Dĩ nhiên lý thuyết này được phe cực tả ủng hộ và bị công kích nhiều do các kinh tế gia chính thống. Tuy nhiên với đà kinh tế Hoa Kỳ hiện nay đang ở đáy vực thẳm và Federal Reserve in tiền không kịp, lý thuyết này hiện nay bắt đầu được để ý đến và chấp nhận, không dè bủ như trước!

Một ý kiến khác cũng được nhắc đến là cho mỗi người dân một lợi tức đủ sống, không cần biết có đi làm hay không. Gọi là UBI, universal basic income, cho mỗi người dân 1000 đến 2000 Mỹ Kim mỗi tháng. đủ để sống. Ai muốn kiếm tiền thêm thì đi làm! Và quyền lợi này có thể tài trợ bằng cách đánh thuế nặng hơn trên người giàu gọi là

wealth tax, đánh thuế 5% trên tài sản người giàu mỗi năm để chia cho dân chúng khác làm lợi tức căn bản!

Thực sự việc Quốc Hội cho người thất nghiệp thêm 600 mỗi tuần, nhiều hơn cả mức lương cũ, đã làm cho kinh tế Hoa Kỳ ổn định hơn và giúp cho biết bao nhiêu người tầng lớp kém không bị đuổi ra khỏi nhà thành vô gia cư hay có đủ tiền chi tiêu cho những nhu cầu khẩn thiết. Sự rộng rãi này không biết kéo dài được bao lâu nhưng nếu đem lại những hậu quả tốt, điều đó đã làm ý kiến về lợi tức căn bản phổ thông, universal basic income, trở thành một mục tiêu cho phe cực tả theo đuổi.

Dĩ nhiên điều này chỉ có thể thực hiện được với một chính quyền Dân Chủ sau kỳ bầu cử tháng 11 này. Và không phải chỉ có Biden đánh bại được Trump nhưng Dân Chủ còn cần phải thắng cả tại Thượng Viện và giữ Hạ Viện để có đa số tại cả 2 viện mới thông qua các đạo luật cấp tiến được.

Chúng ta hãy chờ xem!

Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng

www.nguyendinhphung.com
